

EESTI PÕLLUMAJANDUSE AKADEEMIA

METOODILINE JUHEND

POLIITILISE ÕKONOOMIA
(KAPITALISTLIKU TOOTMISVIISI)
SEMINARIÕPPUSTEKS

TARTU 1966

Eesti Põllumajanduse Akadeemia. Tartu.
Metoodiline juhend...

2/72469

A-28080₁₁

EESTI PÕLLUMAJANDUSE AKADEEMIA

METOODILINE JUHEND

POLIITILISE ÕKONOOMIA
(KAPITALISTLIKU TOOTMISVIISI)
SEMINARIÕPPUSTEKS

TARTU 1966

Эстонская сельскохозяйственная академия
г. Тарту, ул. Рийа, № 12
МЕТОДИЧЕСКОЕ ПОСОБИЕ К СЕМИНАРСКИМ ЗАНЯТИЯМ ПО ПОЛИТИЧЕСКОЙ
ЭКОНОМИИ
/капиталистический способ производства/
На эстонском языке

Составители: Э. Миккельсаар,
И. Пандис /список литературы/
Под редакцией доц. В. Матина

F₂

Koostajad: E. Mikkelsaar ja
I. Pandia (kirjanduse nimestik)
Toimetaja: V. Matin
Korrektor: V. Kingo

Paljundamiseks antud 29. X 1966. Paber 60x84 cm.
Trükipoognaid 1,25. Tingtrükipoognaid 1,14. Arves-
tuspoognaid 1,13. Tiraaz 600. Tell. nr. 142.
EPA rotaprint, Tartu, Riia 12
Hind 3 kop.

Poliitilise ökonomia kursuse omandamisel on eriline koht ja tähtsus seminaridel.

Seminarid, mis toimuvad plaani kohaselt vastavates õpperühmades ja ettenähtud teemade järgi, erinevad loengutest eelkõige selle poolest, et siin kuulub a k t i i v n e osa üliõpilastele.

Üliõpilase aktiivsuse peamisteks näitajateks on:

1) pidev, kohusetruu ja tähelepanelik osavõtt igast seminarist ning tahe omandada võimalikult ammendava põhjalikkusega seminarides käsitletavate küsimuste olemus;

2) omaalgatuslik esinemine referaatidega või sõnavõttudega vastavalt seminari teemale;

3) sisuliste küsimuste esitamine referentidele ja sõnavõtjatele, teemakohase seltsimeheliku diskussiooni algatamine või sellest osavõtt;

4) oskus analüüsida ja hinnata positiivset referaatides ning sõnavõttudes; kriitiline ja enesekriitiline suhtumine kõigisse puudustesse ning ebatäpsustesse, mis võivad ilmne da seminariteema materjalide käsitlemisel või seltsimehelikes diskussioonides; otsingud probleemide õigemaks ja süvendatud lahendamiseks; esinemine oponentina ja oskus kaitsta õigeid, printsipiaalseid seisukohti.

Aktiivsus (või ka passiivsus) seminarides ei teki isenesest, vaid sõltub mitmetest teguritest. Iga üliõpilane võib seminaride tööst aktiivselt osa võtta ainult siis, kui ta põhjalikult ja mõtlevalt valmistub igaks seminariks. Ainult vajalik hulk teadmisi annab võimaluse nende aktiivseks kasutamiseks. Passiivsus seminariõppustel reedab tavaliselt üliõpilase mitteköllaldast ettevalmistust seminarideks ning sellest tulenevat mõttelaiskust.

Seminarideks põhjaliku ettevalmistumise eeldusteks on:

1) tutvumine poliitilise ökonomia kursuse programmi nõuetega;

2) loengutel kuulnud materjalide iseseisev läbimõtlemine

ne ja seostamine seminariteema ülesannetega;

3) süvenemine õpiku¹ vastavatesse peatükkidesse ja nende sisu seostamine seminariteema küsimustega;

4) seminarikavas ettenähtud kohustusliku kirjanduse (marksismi-leninismi klassikute tööde, NLKP kongresside ja pleenumite materjalide jne.) mõtestatud lugemine, läbitõõtamine ning konspekterimine vastavalt seminariteemas püstitatud ülesannetele;

5) tutvumine näitlike õppevahenditega, skeemidega, tabelitega ning seminariteema-kohaste statistiliste materjalidega;

6) soovitatud lisakirjandusega tutvumine ning selle seostamine seminariteema küsimustega.

On vajalik, et üliõpilane oleks kursis oluliste majanduslike ning poliitiliste päevaküsimustega kapitalistlikus maailmas, loeks pidevalt ajalehti ja ajakirju, jälgiks raadio- ja televisioonisaateid, käiks kinos ja teatris, puhkehetkel aga loeks soovitatud ilukirjandust, milles kunstipärasel vormis leiavad kajastuse ka poliitökonoomilised probleemid.

Esti Põllumajanduse Akadeemias toimuvad poliitilise ökonoomia seminarid r e f e r a a t s e m i n a r i d e² vormis. Olenevalt seminariteema küsimuste ulatusest ja nende käsitlemiseks ettenähtud ajast võib ühe seminariteema piires ära kuulata ja läbi arutada 2-4 referaati. Ühe referaadi esitamiseks antakse aega 15 minutit. Referaatide näidisteemad igaks seminariks on toodud käesolevas juhendis.

Loenguid pidava (eksameid vastuvõtva) või antud seminaritühma juhendava (arvestusi vastuvõtva) õppejõu äranägemisel võivad vajaduse korral ühte seminariteema küsimust analüüsida mitu referenti, võib esitada seminari päevakorda täiendavaid referaadi teemasid, lühendada või pikendada referaatide esitamise aega, viia mõned näidisteemad sõnavõtu korras käsitlemiseks jne.

¹ Eesti Põllumajanduse Akadeemia kõigi teaduskondade üliõpilastele on kohustuslik järgmine õpik: NSVL Teaduste Akadeemia. Majanduse Instituut. Poliitiline ökonoomia. Õpik. Neljas, ümbertõõtatud ja täiendatud trükk, Tallinn 1963.

² Seminare juhendavad õppejõud võivad kasutada ka teisi vorme (kontrolltööde kirjutamine seminariteema küsimuste ulatuses, üldküsitlus jne.).

Iga üliõpilane peab olema valmistunud sõnavõtuks kõigi
õudetud seminaris ettenähtud näidisteemade kohta. Juhul kui
ametlik referent puudub, on juhendaval õppejõul õigus oota-
matult nimetada selleks iga seminaarist osavõtvat üliõpilast.

Üliõpilastel on soodne võimalus kasutada seminariks et-
tevalmistumisel poliitilise ökonomia õppekabinetis leidu-
vat kirjandust, süstematiseeritud katalooge, näitlikke õppe-
vahendeid, tabeleid, skeeme, statistilisi kogumikke ning saa-
da vajalikku konsultatsiooni. Õppekabineti vahendeid saab
kasutada ainult kohapeal ja neid ei laenutata õppekabineti
ruumidest väljaviimiseks.

Tavaliselt kulgeb seminar järgmiselt:

- 1) seminari juhendava õppejõu sissejuhataav sõnavõtt,
- 2) üliõpilaste referaadid,
- 3) küsimuste esitamine referentidele ja viimaste vastu-
sed esitatud küsimustele,
- 4) oponentide esinemised referaatide kohta,
- 5) referaatide ja seminari põhiküsimuste arutamine sõ-
navõttude või diskussiooni korras,
- 6) referentide lõppsõnad,
- 7) juhendava õppejõu kokkuvõtte seminari tulemustest.

Iga üliõpilase konkreetset osavõttu seminari tööst
(esinemist referendina, oponentina, sõnavõtjana, diskussioo-
ni algatajana, kontrolltöö kirjutajana jne.) arvestab ja
hindab seminari juhendav õppejõud. Seminarides aktiivsed ja
positiivsete töötulemustega üliõpilased saavad semestri
a r v e s t u s e seminaride käigus. Seminariks mittekül-
laldaselt ette valmistunud, lünklike teadmistega üliõpilasi,
samuti neid, kes mitmel seminaril on jäänud passiivseteks,
kutsutakse kohustuslikuks järelkontrolleks juhendava õppe-
jõu konsultatsioonidele või peetakse nendega samal teemal
seminar väljaspool planeeritud õppeaega. Seminaride arvestu-
se mittesaamise korral ei pääse üliõpilane eksamile. Seevastu
seminarides semestri vältel p i d e v a l t erilise tõsi-
dusega töötanud ja p õ h j a l i k e teadmistega silma
paistnud üliõpilased võivad seminari juhendava õppejõu ette-
panekul saada e k s a m i h i n d e juba enne eksamises-
siooni, kuid mitte varem kui 2 nädalat enne selle algust.

T e e m a n r. 1

POLIITILISE ÕKONOOMIA AINE JA TEMA MEETODI PÕHIJONED

Seminari eesmärk: Teha selgeks

- 1) poliitilise õkonoomia üldised kategooriad;
- 2) tootmisviisi mõiste ja sisu;
- 3) majandusseaduste olemus;
- 4) poliitilise õkonoomia kui teaduse uurimisobjekt ja tema aine määrang;
- 5) poliitilise õkonoomia klassiiseloome ja marksistlik-leninliku poliitilise õkonoomia tähtsus töölisklassi võitluses kapitalismi kukutamise ning kommunistliku ühiskonna ülesehitamise eest;
- 6) poliitilises õkonoomias kasutatavad peamised uurimismeetodid.

Teemad referaatideks ja sõnavõttudeks

1. Materiaalne tootmine, selle koht ja osa inimühiskonna arenemises.
2. Tootlike jõudude ja tootmissuhete dialektiline ühtsus.
3. Tootmine, vahetus, jaotamine ja tarbimine, nende erinevus, suhe ning ühtsus.
4. Ühiskonna arenemise majandusseadused, nende tunnetamine.
5. Poliitilise õkonoomia aine määrang, tema koht marksismi-leninismi teoorias ja praktikas.
6. Majanduslike kategooriate loogika ja neis peegelduv ühiskondliku arengu ajaloolisus.

Kohustuslik kirjandus

- K. M a r x, Kapital, I kd., Bessõna esimesele trükile, Järel-
sõna teisele trükile, Tallinn 1953.
- Fr. E n g e l s, Anti-Dühring, Teine osa, I ptk. Aine ja mee-
tod, Tallinn 1954.
- V. I. L e n i n, Retserisioon. A. Bogdanov. Majandusteaduse
lühikursus, Teosed, 4. kd., lk. 32-39.
- Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei programm, Sissejuhatus;
Esimene osa, § 1; Teine osa, § 5, p. 3, Tallinn 1965.

Lisakirjandus

- K. M a r x, Poliitilise ökonomia kriitikast, Bessõna, raam.:
K. Marx ja Fr. Engels, Valitud teosed, I kd., Tallinn
1957, lk. 280-283.
- K. M a r x, Kapital, I kd., V ptk., § 1, "Tööprotsess", Tal-
linn 1953, lk. 159-166.
- Fr. E n g e l s, Kõne Marxi haul, raam.: K. Marx ja Fr. En-
gels, Valitud teosed, II kd., Tallinn 1960, lk. 138-139.
- K. M a r x ja Fr. E n g e l s, Kommunistliku partei mani-
fest, Tallinn 1966.
- V. I. L e n i n, Mis on "rahvasõbrad" ja kuidas nad võitle-
vad sotsiaal-demokraatide vastu, Teosed, 1. kd., lk. 136,
145, 161-162.
- V. I. L e n i n, Marksismi kolm allikat ja kolm komponenti,
Teosed, 19. kd., lk. 3-8.
- A. R a u d, Karl Marx majandusõpetuse kujunemisest ja are-
nemisest, Tallinn 1960, lk. 3-16.
- A. R a u d, K. Marx D. Ricardo majandusõpetusest, Tallinn
1962, lk. 25-32, 78-86.
- Критика буржуазных экономических теорий, I ptk., M. 1960,
lk. 5-39.

Ilukirjandus

M. G o r k i, Ема.

T e e m a nr. 2
KAUBATOOTMINE. KAUP JA RAHA

Seminari eesmärk: Õppida tundma kaubatootmise majanduslikke kategooriaid, kauba omadusi, raha tekkimist, olemust ja funktsioone, kaupa ja raha kui inimestevahelist ühiskondlikku suhet ning väärtusseadust kui kaubatootmise majandusseadust.

Teemad referaatideks ja sõnavõttudeks

1. Naturaalmajandus ja kaubatootmine.
2. Kaubatootmise põhivormid. Lihtsa kaubatootmise ja kapitalistliku kaubatootmise ühetüübilisus ning erinevus.
3. Kaup ja selle omadused. Kauba olemus.
4. Väärtusvormid. Vahetuse ja väärtusvormide arenemise ajalooline protsess. Raha tekkimine.
5. Kauba ja raha ühtsus ning erinevus. Raha funktsioonid ja olemus.
6. Väärtusseadus ja tema osa kaubatootmise arenemises.

Kohustuslik kirjandus

- K. M a r x, Kapital, I kd., I ja III ptk., Tallinn 1953.
V. I. L e n i n, Kapitalismi arenemine Venemaal, I ptk., I ja II osa; II ptk., XIII osa, Teosed, 3. kd.
V. I. L e n i n, Karl Marx, alaosa "Väärtus", Teosed, 21. kd., lk. 43-44.

Lisakirjandus

- A. R a u d, K. Marx D. Ricardo majandusõpetusest, II ptk., § 2, Tallinn 1962.
A. R a u d, Kuidas Karl Marxi "Kapitali" lugeda, õppida ja konspekteerida, TRÜ rotaprint, Tartu 1961.

Ilukirjandus

- I. I l f ja J. P e t r o v, Kaksteist tooli. Kuldvasikas.

- J. P ä r n, Oma tuba, oma luba.
 A. T š e h h o v, Talumehed, Jutustusi, Tallinn 1953.
 Fr. T u g l a s, Hingemaa, Teosed, I kd., Tallinn 1957.
 V. Š i š k o v, Sünge jõgi.
 V. Š i š k o v, Jemeljan Pugatšov.
 S. Z l o b i n, Stepan Razin, I ja II osa.

T e e m a nr. 3
 KAPITAL JA LISAVÄÄRTUS

Seminari eesmärk: Mõista ja osata seletada, kuidas tekkis kapital inimestevahelise suhtena, milles seisneb kapitalistliku ekspluateerimise olemus ning kuidas toimib kapitalismi põhiline majandusseadus - lisaväärtuse seadus.

Teemad referaatideks ja sõnavõttudeks

1. Kapitalistlik eraomandus kapitalistlike tootmissuhete nurgakivina.
2. Raha muutumine kapitaliks. Kapitali üldvalemi erinevus lihtsa kaubatootmise üldvalemist.
3. Tööjõud kui kaup ja selle kauba iseärasused.
4. Lisaväärtuse tootmise protsess. Kapitali olemus.
5. Lisaväärtuse suurendamise kaks põhimoodust.
6. Kapitalismi arenemise kolm staadiumi tööstuses. Kapitalistlik tootmise ühiskondlustamine ja kapitalismi põhiline vastuolu.
7. Kapitalismi põhiline majandusseadus.

Kohustuslik kirjandus

- K. M a r x, Kapital, I kd., IV-VI ptk.; VIII ptk., § 1 ja 2; IX-XIV ptk., Tallinn 1953.
 V. I. L e n i n, Töölise palgad ja kapitalistide kasum Venemaal, Teosed, 18. kd.
 V. I. L e n i n, Karl Marx, alaosa "Lisaväärtus", Teosed

21. kd.

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei programm, I osa, alaosad IV-V, Tallinn 1965.

Lisakirjandus

- V. I. L e n i n, Kapitalismi arenemine Venemaal, V ptk., V ja VI osa; VI ptk., I ja III-VII osa; VII ptk., I ja XII osa, Teosed, 3. kd.
- V. I. L e n i n, Viiskümmend aastat pärisorjuse kaotamisest, Teosed, 17. kd.
- V. I. L e n i n, Higi väljapressimise "teaduslik" süsteem, Teosed, 18. kd.
- V. I. L e n i n, Tööpäev Moskva kubermangu vabrikutes, Teosed, 18. kd.
- A. R a u d, K. Marx D. Ricardo majandusõpetusest, II ptk., § 4, Tallinn 1962, lk. 110-127.

Ilukirjandus

- M. G o r k i, Artamonovite ettevõte.
- M. G o r k i, Kollase saatana linn.
- A. K i t z b e r g, Kauka jumal.
- A. K u p r i n, Molok, Jutustused, Tallinn 1958.
- V. L ä c i s, Tiivutud linnud.
- E. Z o l a, Sõekaevurid.
- B. T r a v e n, Puuvillanoppijad.
- Ed. V i l l d e, Pisuhänd.

T e e m a nr. 4

PALK. KAPITALISTLIKU AKUMULATSIOONI ÜLDINE SEADUS

- Seminari eesmärk:
1. Selgitada palga olemus ja vormid kapitalismi tingimustes.
  2. Teha selgeks palga suurus ja selle muutumise seaduspärasused.
  3. Tundma õppida seaduspärasust, mis viib proletariaadi olukorra halvenemisele

nii relatiivses kui ka absoluutses mõttes.

4. Anda kriitika kodanlikele väärkontseptsioonidele palga küsimustes ja paljastada kodanlik propaganda, mis püüab eitada tööpuuduse ja töörahva olukorra halvenemise kasvu kapitalismi tingimustes.

Teemad referaatideks ja sõnavõttudeks

1. Palk kui tööjõu väärtuse ja hinna muundunud vorm.
2. Palga põhivormid. Nominaal- ja reaalpalk.
3. Palga taset mõjutavad tegurid. Rahvuslikud ja teised erinevused palgas.
4. Kapitalistliku akumulatsiooni protsess ja reserv-töömee tekkimine ning selle mõju tootmises rakendatud tööliste olukorrale.
5. Kapitalistliku akumulatsiooni üldine seadus ning selle toime tagajärjed.

Kohustuslik kirjandus

- K. M a r x, Kapital, I kd., XVII-XXIII ptk.; XXIV ptk., § 7, Tallinn 1953.
- V. I. L e n i n, Higi väljapressimise "teaduslik" süsteem, Teosed, 18. kd.
- V. I. L e n i n, Streigivõitlus ja palk, Teosed, 18. kd.
- V. I. L e n i n, Vaesumine kapitalistlikus ühiskonnas, Teosed, 18. kd.
- V. I. L e n i n, Arvude keel, Teosed, 19. kd.
- Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei programm, I osa, alaosad IV-V, Tallinn 1965.

Lisakirjandus

- V. I. L e n i n, Tööliste palgad ja kapitalistide kasum Venemaal, Teosed, 18. kd.
- H. A l l i k, Võrdlusi tööstustöölise elatustasemest Eestis, Tallinn 1957.

- E. K a s k, Tööstustööliste majanduslikust olukorrast kodanlikus Bestis, Tallinn 1957.
- G. P u i s, Kapitali akumulatsioon ja proletariaadi vaesumine, EPA rotaprint, Tartu 1962.
- G. R e k k e r, Töölisperekondade tulud ja kulud kodanlikus Bestis, "Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised", Majandusteaduslikke töid IV, Tartu 1962, lk. 123-141.

Ilukirjandus

- M. G o r k i, Konovalov.
- M. G o r k i, Põhjas.
- P. K u u s b e r g, MUÜrid.
- I. L a p i t s k i, Pilvelõhkujate varjus.
- Ed. V i l l d e, Külmale maale.
- Ed. V i l l d e, Raudsed käed.

T e e m a n r. 5

LISAVÄÄRTUSE MUUNDUMINE KASUMIKS, PROTSENDIKS JA DIVIDENDIKS

- Seminari eesmärk: 1. Teha selgeks, millised konkreetset esinevormid võtab lisaväärtus tema realiseerumisel tööstuses, kaubanduses, panganduses ja aktsiaseltsides.
2. Mõista lisaväärtuse jaotamise seaduspärasusi kapitalistide klassi mitmesuguste gruppide vahel.

Teemad referaatideks ja sõnavõttudeks

1. Kasum kui lisaväärtuse muundunud vorm. Kasuminorm. Tegurid, mis avaldavad mõju kasuminormile.
2. Keskmise kasuminormi kujunemine ja kauba väärtuse muundumine tootmishinnaks.
3. Kaubanduskapital ja kaubanduslik kasum.
4. Laenukapital ja kasumi jagunemine ettevõtjatuluks ning protsendiks. Protsendi norm.
5. Kapitalistlik krediit ja selle vormid.

6. Aktsiakapital ja dividend. Väärtpaperite kurss.

Kohustuslik kirjandus

- K. M a r x, Kapital, III kd., I, II, VIII, IX, XVI, XVII, XXI ja XXVII ptk., Tallinn 1962.
- F. E n g e l s, Lisad "Kapitali" III köitele, I. Väärtusseedus ja kasuminorm, raam.: K. Marx, Kapital, III kd., Tallinn 1962.
- V. I. L e n i n, Kapitalismi arenemine Venemaal, V ja VI ptk., Teosed, 3. kd.
- V. I. L e n i n, Karl Marx, alaosa "Lisaväärtus", Teosed, 21.kd.

Ilukirjandus

- E. Z o l a, Raha.
- H. B a l z a c, Eugénie Grandet.
- H. L e b e r e c h t, Vassarite paleed.

T e e m a nr. 6

MAARENT. KAPITALISMI ARENEMINE PÖLLUMAJANDUSES

- Seminari eesmärk: 1. Mõista lisaväärtuse jaotamise iseärasusi, vorme ja nende põhjusi kapitalistlikus põllumajanduses.
2. Tunda linna ja maa vahelise vastandlikkuse süvenemise majanduslikke aluseid kapitalistlikus ühiskonnas.

Teemad referaatideks ja sõnavõttudeks

1. Kapitalistlike suhete kujunemine põllumajanduses ja maa eraomandus.
2. Monopol maale kui majanduse objektile ja diferentsiaal-maarent. Niinimetatud "kahaneva mullaviljakuse seaduse" kriitika.
3. Maaeraomanduse monopol ja absoluutne maarent. Maa hind kui kapitaliseeritud rent.
4. Kapitalismi arenemise üldised seaduspärasused ja iseärasused põllumajanduses. Väiketalumajanduse püsivuse kaas-

aegsete marksismivastaste teooriate kriitika.

5. Linna ja maa vastandlikkuse süvenemise majanduslikud alused kapitalistlikus ühiskonnas.

Kohustuslik kirjandus

- K. M a r x, Kapital, I kd., XIII ptk., § 10, Tallinn 1953.
K. M a r x, Kapital, III kd., XXXVII ptk. (Sissejuhatavad märkused), XXXVIII ja XLV ptk., Tallinn 1962.
V. I. L e n i n, Kapitalismi arenemine Venemaal, II ptk., XIII osa; III ptk., II, VIII ja IX osa; IV ptk., IX osa, Teosed, 3. kd.
V. I. L e n i n, Agraarküsimus ja "Marxi arvustajad", I ja II ptk., Teosed, 5. kd.
V. I. L e n i n, Uusi andmeid kapitalismi arenemisseadustest põllumajanduses, 7., 8. ja 9. ptk., Teosed, 22. kd.

Lisakirjandus

- V. I. L e n i n, Marksistlikud vaated agraarküsimusele Euroopas ja Venemaal, osa "Kapitalistliku põllumajanduse ülevõimust", Teosed, 6. kd.
R. A n t o n s, Agraarsuhted kodanlikus Eestis, V ptk., Tallinn 1957, lk. 177-243.
M. B r o n š t e i n, Kolhoositootmise taseme ühtlustamine, I osa, I ptk., Tallinn 1966.
Eesti NSV ajalugu, Teine trükk, XII ptk., § 1, "Kodanlik maareform ja põllumajanduse olukord", Tallinn 1957.

Ilukirjandus

- H. B a l z a c, Talupojad, Valitud teosed, 12. kd., Tallinn 1961.
M. M e t s a n u r k, Suvine pööripäev.
R. S i r g e, Maa ja rahvas.
Ed. V i l l d e, Mahtra sõda.

ÜHISKONDLIKU KAPITALI TAASTOOTMINE. MAJANDUSKRIISID

- Seminari eesmärk: 1. Selgitada ühiskondliku taastootmise mitmesuguste külgede - tootmis-, jaotamis-, vahetus-, ringlus- ja tarbimisprotsessi ühtsust, vastastikust seost ning tingitust. Mõista kogu ühiskondliku kapitali taastootmise ja ringluse põhilisi seaduspärasusi ning arenemistendentse.
2. Õppida tundma majandusseadusi, mis põhjustavad kapitalistliku tootmise tsükilist arenemist. Mõista, miks kriise pole võimalik kaotada kapitalismi säilimise tingimustes.

Teemad referaatideks ja sõnavõttudeks

1. Ühiskondliku koguprodukti üldiseloomustus tema väärtuselise koosseisu ja naturaalse vormi järgi.
2. Realiseerimistingimused kapitalistliku lihtsa taastootmise puhul.
3. Realiseerimistingimused kapitalistliku laiendatud taastootmise puhul.
4. Kapitalistliku ühiskonna natsionaalne tulu, selle allikad, jaotamise ja ümberjaotamise seaduspärasused.
5. Majanduskriiside peapõhjus ja selle väljendusvormid. Kriisid ja kapitalismi vastuolude teravnemine. Kodanluse katsed kriiside "likvideerimiseks" ning nende katsete tulemusetus.

Kohustuslik kirjandus

- K. M a r x, Kapital, II kd., XVIII ptk., I osa; XX ptk., I-III ja VI-VIII osa; XXI ptk., III osa (esimene näide), Tallinn 1958.
- K. M a r x, Kapital, III kd., XLIX ptk., Tallinn 1962, lk. 761-763, 768.

- F. E n g e l s, Anti-Dühring, Kolmas osa, II ptk., Tallinn 1954.
- V. I. L e n i n, Niinimetatud turgude küsimuse kohta, Teosed, 1. kd.
- V. I. L e n i n, Veel realiseerimisteooria küsimusest, Teosed, 4. kd.
- Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei programm, I osa, IV-VII alaosa, Tallinn 1965.

Lisakirjandus

- V. I. L e n i n, Kapitalismi arenemine Venemaal, I ptk., VI ja VIII osa, Teosed, 3. kd.
- V. I. L e n i n, Kriisi õppetunnid, Teosed, 5. kd.
- Eesti NSV ajalugu, Teine trükk, XII ptk., § 5, Tallinn 1957.
- A. R a u d, Marxi majandusõpetusest ja kaasaegsetest marksismivastastest majandusteooriatest, raam.: Artikleid Karl Marxist, Tallinn 1960, lk. 77-101.

Ilukirjandus

- D. S t e i n b e c k, Vihakobarad.

T e e m a nr. 8

IMPERIALISMI MAJANDUSLIKUD PÕHITUNNUSED JA TEMA AJALOOLINE KOHT

- Seminari eesmärk: 1. Teha selgeks imperialismi olemus, tunda õppides talle omaseid majanduslikke põhitunnuseid, kapitalismi põhilise majandusseaduse toimet imperialismi tingimustes.
2. Mõista, miks imperialism on monopolistlik, parasitlik ja roiskuv ning surev kapitalism, mis teeb tema kukutamise paratamatuks ajalooliseks ülesandeks.

Teemad referaatideks ja sõnavõttudeks

1. Monopolide kujunemine valitsevaks majandusvormiks, monopoliselt kõrgete kasumite kindlustamine, konkurentsi te-ravnemine, töörahva ekspluateerimise suurenemine.
2. Finantsoligarhia olemus.
3. Kapitali väljavedu imperialismi majandusliku põhitunnuse-na.
4. Maaailma majanduslik jaotamine ja rahvusvaheliste monopoli-de olemus.
5. Maaailma territoriaalne jaotus ning võitlus ümberjaotamise pärast. Imperialismi koloniaalsüsteem.
6. V. I. Lenin ning NLKP programm imperialismi ajaloolisest kohast.
7. Imperialismiajastu kapitalismi majandusliku ja poliitilise arenemise ebaühtluse seadus ning selle seaduse toime ajaloolis-praktilised tagajärjed.

Kohustuslik kirjandus

- V. I. L e n i n, Tootmise kontsentratsioon Venemaal, Teosed, 18. kd.
- V. I. L e n i n, Euroopa Ühendriikide loosungist, Teosed, 21. kd.
- V. I. L e n i n, Imperialism kui kapitalismi kõrgeim staa-dium, I-IV ja VII-X osa, Teosed, 22. kd.
- V. I. L e n i n, Imperialism ja sotsialismi lõhenemine, Teosed, 23. kd.
- Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei programm, Esimene osa, § 1, Tallinn 1965, lk. 7-11.
- Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee avalik kiri parteiorganisatsioonidele, kõigile Nõukogude Liidu kom-munistidele, Tallinn 1963.

Lisakirjandus

- A. R a u d, Müüt "rahvakapitalismist", "Looming" 1962, nr. 5, lk. 786-792.
- A. R a u d, Tänapäeva kodanlike ja reformistlike majandus-teadlaste seebimüllid, "Eesti Kommunist" 1961, nr. 12,

lk. 8-16.

V. T š e p r a k o v, 60-ndate aastate imperialism, Mõne-
dest arengutendentsidest, "Eesti Kommunist" 1964, nr. 2.

Ilukirjandus

H. B a r b u s s e, Tuli.

M. L a r n i, Ilus seakarjus, "Loomingu" raamatukogu, nr.
36-38, Tallinn 1961.

M. L a r n i, Neljas selgrootüli.

H. L e b e r e c h t, Vassarite paleed.

J. L o n d o n, Martin Eden.

J. L o n d o n, Raudne kand.

T e e m a nr. 9

KAPITALISTLIKU MAAILMA MAJANDUS TEMA ÜLDKRIISI PERIOODIL

- Seminari eesmärk: 1. Teha selgeks kapitalismi üldkriisi ole-
mus - maailma lõhenemine kaheks vas-
tandlikuks ühiskondlikuks süsteemiks,
kooseksisteerimine ja võitlus nende va-
hel-, selle kriisi põhijooned ja aren-
guetapid.
2. Selgitada imperialismi koloniaalsüsteemi
kriisi majanduslikud ja poliitilisi-
sed põhjused, selle süsteemi kokkuvari-
semise ja likvideerimise praktika.
3. Mõista uute nähtuste olemust kapitalis-
mi üldkriisi perioodil.

Teemad referaatideks ja sõnavõttudeks

1. Maailma lõhenemine kaheks vastandlikuks ühiskondlikuks
süsteemiks kui kapitalismi üldkriisi peamine ja otsustav
tunnus.
2. Kapitalismi üldkriisi etappide iseloomustus. NLKP pro-
gramm ja XXIII kongressi resolutsioon kaasaja eepohhi ise-
loomust.

3. Koloniaalsüsteemi kriis ja kokkuvarisemine kui imperiaalsismi sisetiste vastuolude arenemise tagajärg. Noorte rahvariikide majanduse arenemise teed.
4. Kapitalistliku majanduse parasitismi ja roiskumise suurenemine kapitalismi üldkriisi ajastul.
5. Kapitalistliku majanduse vastuolude teravnemine riiklik-monopolistliku kapitalismi arenemisega.

Kohustuslik kirjandus

- Fr. E n g e l s, Anti-Dühring, Tallinn 1951, lk. 245-247.
- V. I. L e n i n, Sotsialism ja sõda, Teosed, 21. kd.
- V. I. L e n i n, Imperialism kui kapitalismi kõrgeim staadium, VIII ptk., Teosed, 22. kd.
- V. I. L e n i n, Imperialism ja sotsialismi lõhenemine, Teosed, 23. kd., lk. 94.
- V. I. L e n i n, Riik ja revolutsioon, Teosed, 25. kd., lk. 382-383.
- V. I. L e n i n, Ähvardav katastroof ja kuidas selle vastu võidelda, Teosed, 25. kd., lk. 334.
- V. I. L e n i n, VK(b)P seitsmes kongress 6.-8. märtsini 1918. aastal, Ettekanne partei programmi revideerimisest ja nimetuse muutmisest 8. märtsil, Teosed, 27. kd.
- V. I. L e n i n, Kiri Ameerika töölistele, Teosed, 28. kd.
- V. I. L e n i n, VK(b)P programmi projekt, Teosed, 29. kd.
- Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei programm, Esimene osa, § IV ja V, Tallinn 1965.
- Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXIII kongressi resolutsioon NLKP Keskkomitee aruande põhjal, I osa, IV lõik, Tallinn 1966.
1957. ja 1960. aastal Moskvas toimunud kommunistlike ja töölisparteide esindajate nõupidamiste dokumendid, Tallinn 1964, lk. 26-68.

Lisakirjandus

- Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee avalik kiri parteiorganisatsioonidele, kõigile Nõukogude Liidu kommunistidele, Tallinn 1963.

- A. A r z u m a n j a n, Imperialistliku "integratsiooni" kriis, "Eesti Kommunist" 1963, nr. 4, lk. 66-73.
- L. I. B r e ž n e v, NLKP Keskkomitee aruanne Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXIII kongressile, I osa, § 2, 3, 4 ja 5, Tallinn 1966.
- Imperialistlikust "integratsioonist" Lääne-Euroopas ("Ühisturg"), "Rahva Hääl" 1962, nr. 206-209.
- V. K i n g i s s e p p, Kellele iseseisvus, kellele ike, Tallinn 1946.
- Kolonialismi kokkuvarisemine, Lühiteatmik, Tallinn 1964.
- M. P e s t i, Rahvuslik reetmine "rahvusluse" sildi all, VIII ptk., Tallinn 1960.
- G. P u i s, Kapitalismi üldkriisi uus etapp, "Eesti Kommunist" 1961, nr. 3.
- G. P u i s ja A. R a u d, Maailma kapitalismi kriis, Tallinn 1964.
- G. V a l g m a, Mida kujutab endast "Ühisturg"?, "Küsimused ja Vastused" 1963, nr. 6, lk. 7-12.

Ilukirjandus

- P. A b r a h a m s, Kõue rada.
- L. A r a g o n, Kommunistid.
- E. G l a d w e l l, Jenny.
- V. L ä c i s, Kaluri poeg.
- J. M a d a r i k, Riigikukutajad.

Hind 3 kop.

A

28080

724 69

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00446437 8